

RÄNDÄJÄ

MS.

Languitud kangelasile!
K. P. S.

Sad langesid noorusõj paremal ajal,
ja langesid kuulide vingural kajal,
nast surist, kes kaunimat süsist ilu,
ja vaibusist sinna, kus puhata vilu...

Süül haudel ei poi da kellegi kuulid,
Si klisi teile kuigi... Kas leinimist kuulid?
Tõst lõppenud vaeu, ja ka kaisutab sinna
See õnnus, mis kaitab niisid kodumaa pinna...

Siid varjob niisid emantse Eestimaa mulda,
ollis kõigile osaks saab, - sodalud mulda.

Ta olgu teie keegi ja igavest' vaba:
See vahvasti veriga võidetud raba!..

Autundmõuses unnad, jõe kokku, me liime -
ja asugem vapralt ning julgesti tüüle:
Süs ehime langenu kalmule kujju
ja tõstame sellega võitleja tuju!...

Süül pühkamalt palvetab tulemis Eesti
ja valab ka pisaraid tundmatuis! keegi
Ning näägib süs Vabadusvõitluse aegu:
Me kodul on veriga võidetud elu!...

147 20.

Dramaatiline õhtu

(Järg.)

Hmu! ... raga viletsa kujuga saatam, kriimusta-
tud nahaga, määratud, publikumi senka. „Visttööline“
mõllen.

„Ei, aruam kuradiist“, soovist keegi arusaades mu
mõtteist.

Palub alandlikult tasemel loovil lohkuda võõraid, sest
mõjuraid põhjusil jäävad „dramaatiline õhtu“ pidamata,
keid piletid maksvat teine kord.”

Publikumil nõhtavasti vastumelt lohkuda, jalutavad

andiselt kõis.

„Või nü peetakse pideu pörgus“ mõllen. „Nü narritakse hingi. Oo, kui armelud saatavad, kuid ise kannavad nina püsti ja arvavad: „Allu vägevad, meie targad, aga pääle lolluste oovad vähe.“

õhtan tuttavad naissaatavad.

Selatab, et väike tüli olnud, et ärs tügelasi jäänud minuti hiljaks, kuid ülemjuhataja olevat. Lüg nääviline kuulat, lüg suur egoist, kes sellest end haavatud tunnud olevat, iht lahkunud. Ning ilma temata kui totrad kõis, mitte midagi pääle lubamiste ei suuda korda saata.

Pidelised jalutavad.

Tuleb saalist hülgavas vammuses sissetan.

„Pörguvalitsija“ susistatakse.

Härgatab: „Teile öeldi, et peate lootsama! Palun mingi kuju! Olete ainult tüline pideu korraldajaile!“

Puulv. „Kõuena tühiseb hõõb, int pörgu seinad nõtkuvad, ning näen elstuid jumalaid kummardavat iidmiliselt.“

Rahvas rusub kiinudes russe puule, sest püetsõhvope-na vatasad ta sõna ja ta tarkusest hülgavad maski ei suuda kannatada suretinud, niid sädellevaid silki is näinud jumalat palist palisse.

III.

Hulgan kosmoses, kus nülm. elstua. Rändaja planeedilt planeedile otsides jumalat otsatusest.

„On Marsil“ juhatavad ühed „Ei, Põhja Mailal asub“ - kinnitavad teised, kuid kolmandad, et olivat Lapi-
maal, Siberis kusagil kinneldakse, et hirmutavad eestid Koo-
nanis ja hävitavad karavaane Sochaaras ning rändavad Eesti-
sse lähemas tulevikus. Keda usud?

Olen Marvi atmosfääris teate kinnitades: „Ruttu põgu“
Jätan jumala, tõstes sarvikute seltsi.
Ei kihutata tagasi täna.

Kantakse ette katkendid näidendiist - inimeste tegemisest ja
armastusist, mis natuke südsed, kuid huvitavad.

Süis öeldakse jällegi: „Minge koju! Esmava Jopenud“
No, kui lähidalt tehtakse! Aga palju siis vaja Ma-
marga ust?

Katju lohkuda. Ronin sellepärast ahju otse suuvidis
valaja. vaatata saatanate määratsemist, sest soovitan, neelata e-
mane kuu.

„Jäta süü! Algas lõbutsemine!“

Rumalad, loovad fotograferida endid, kogu põrgu-
tais saatanoid, millens need pildid?

Süis aga algavad pisirast tantsu, kinneldavad hullu-
dena, ning juuvad võina arutu palju, et mindni juuastavad
kord kõhus käinud auruud. Satun tujju. Kargan alla ahjult ja tantsu-
sin, neelata kuradliga võidu et aural mahks, ent sihtlan end lö-
uks emase saatanaga ja juuakse mu aunts, juuakse deliriumini.

 Lühidalt sind talvel kui olid puud kaetud pak-
 su kristallse lumikorraga. Kurb sa olid, vaine-
 ne. Igatsvalt pühkas pilu aaway.

Kevad tuli
 Sõäl olime
 usku stüün-
 dinud ei teis-
 te häälbed, vol-
 jad. Aasige-
 mad meise
 salgud jõe-
 väänud olisi-
 me üles. Etasi-
 me tõi tõiis
 lode, nunnust
 khitosime õha-
 lasse suuri, mis
 purunesid vas-
 ti. Olime ra-

hul, et oli-
 me kaheksa,
 et polnud
 tüsi kes joo-
 bunud nais-
 test, armastu-
 sest.

Ont tuli te-
 ma- see valla-
 tu, lõbus ole-
 viis, naine
 täevalis. Ehk
 meesime ta
 tulle, põõil
 panna ont
 silmis ilu-

sais hirm püritu. Väinis ka, otides meie väisi. Tuled need vaas
 kes püüdnid teda jooõnuina. Lahnusime säält tallates pehmet
 sammalt metsa all, tolmust teed ja kiviseid alar lõmaruud

Suvi tuli.

Olime kolmeksi näd. Lõbus ta ali kui linnuke, libli-
nana heljus ta eli. Ja silmad - need särased, pildusid tuld.
Elasime elu lõbusat, kui vähegi võimalis see, Lauldes tema
sõudsime jüel ent pikutasime muusel pehmel.

Ent läksid siis sina - jõttis meid. Muurad olime. Ja
silmad ii pildunud enam tuld mis süütas, kustus laul ta
huulilt. Unistas ta sinust. Sihti küsis kurbust täis hääl: „Kui-
ku läks tema, nü igatav temata?“

Sadas nörd vihma peent. Lehtlas istusime, nunnur
alles ta. Kahvatud ta põsed ning lainetas rind.

„Sinna lähem, kuhu läks tema, olgu see või teises ilmas.“

Ja tõusis, surus väimse suudluse mu põsle ent läks. Vilkas
uul ta sinine kleit puude vahel ning läks, kadus.

Tasa krabises peen vihm puude lehil.

Järgnesin neile. Otsides uulain ringi ilmas. Läbi tormi ja
tuisku, läbi pori ja uue vül mutte. Kõrgel kaldal näin koi-
vete purunemist milliseid tungivaid vihaselt pääle kaldale, et
hävitada seda paistis, mis pünab teda.

Elasi tungivaid laineid, päis päraleist servonid, rõivaks
õrnad vahu loorriüid. Olen minagi üks osa laineist, miks
hoian end siis kõrvale lainele tegevusist.

Otsin vana juba pimedate lainele süles neid, seda kaota-
nud ma, ii liia aaga. Otsin, koban pimedana ringi. Komis-
tan igale kivile, milliseid palju mutub.

Mälestussammal kaual...

Mälestus Põltsamaalt 1922-23.

Noorus, mis on elule appi! Kergenda teed, arvi-
 ajada wagu, mis püha! - Kuid noorusel aega
 pole aita! - noorus hävitab elu. -

Armastus, mille noorusel' kaasans, saa pole-
 usens, - häwita õelus!... Ka armastusel aega pole aita! - ar-
 mastus häwitab noorust. -

Oh mõtted!... O, noorus... armastus!...

Veel kallid mälestus mul kannib unelmas, mis püha,
 walus!...

Sa waimusilmas püha tuli, kuid teos ta hargneb, nõelunev...
 Alla noorussilmis nägin waga niiju: näos tõsisel ja ilmator-
 mest püvat' ilu... Suatus... Luutus... Elu!...

Sa mulle saa, mu elu ülendajans, mu waevade tasens -
 töwitjans! Sa! - Wainuses wärisis pilk! - - - -

Onn, kas iürine Sa? - Süs wärisis hääl, süda tardus
 momendins. - Oo valgustas elu: kuu währatu... tataridunud
 pilk tunnistas südame lööne...

„Ala suudlew sind!“ Huulte näol iühinesid südameel,
 mis noored. See oli süs... süs pühaöö wainuses sätendaw
 tõepilk. Sama silmist valgustas lootuste teed... Oo kadus...
 Koit tõstis tule... saabus elu: k' luhommis-hingete püha ja
 kallid!...

Õnnetüri ma nägin --- pühelise pilu siinus!...
 „Armastan... edesi!“ - Kas mina... ma armastan tem,
 tõusev elupäike! -

Kaunimad tunnid... „Tule, ma võtaksin sind!“

Jaham sinuga elada!“

Lehed ja sõnad, tühid ja pühendusid; töötised ja tu-
 värinad - ja jällegi püham moment -

igavesti. - Kramplikult iksinuid si-darnide.

Ohu Hinge - Keeninganna, Su tuis on püha, ~~su~~ magus
 uni... ta tõde on! Elame loovalguses -

Elame igavesti, mu luotus! - - - - -

Kas unes... või ilmsi ???!

Si uli püsimisid - tal järgneid paav ja jälle üö kus
 sinub elu! -

Inimeed, r e elen ma teile teinud; Noorus, missugu-
 sed kiud olen sustanud ~~...~~ atist; Olu, mis olen mocha-
 kiskunud Su, hadust, ~~...~~ irvonitisele irvitab?! -

Kallimalt soovitud kolleerid lehel sisab: „See on sca-
 tus!“ - Jah! Pühadus nadus, kui taevaste kõrgusest li-
 gen mitoor. -

Ohu Hinge - Geenius, ma palun sind: Las lõnnab veel
 nõrd elu, las' paustab põlv tuli, las' näeb tust ilm nõrd
 õnne... siis anguda las' igaves! - igavest-see süda, elu... haud
 rahvapaisgass seot! - - - - -

unustad, mu sõber, kui väikesus rahvotas pueg, väri.

sis hääb ja tundes süda, mis puhas!

„Ola suudlen sind“ - Sa unustad? Unustad, kui
lummana tärpasin tähtnust, mis vaeu? - Unustad, kui
näsi heljus ringi ja otsis elutõde; Silm nägi truuduse pil-
ket ja tõde, mis avaldasid silmad, sindame löögid... ja
värisevad huuled...? Unustad? - -

Tuleta meelde need ajad! Ära kisu maha need mäe-
re, mis elitõnust, võrdse puhtaimad sõnad termiliselt kuu-
nurvaid südameil - ära hävita neid, mis hingele pühad ja
elule kallid! -

Sa väinid! Väinid kogu noorust! Su süda on pu-
has, kuid tantsul palavamal ja tulusemal noorus-silma-
pilvel... Ära väini!... „Õnne adna dyua...“

Ära hävita sõnkatkendit, kus elas tõde!

Tee lahti sinisilused - ära suu... huuled,
mis hääletesid õnnumaid sõnu!

Las' loob, vesi kord elu! - - - - -

Ubi, mis teine Lestust? - Ei, mu silm sind kau-
gel... koidus näeb!

Saatus, kui nõivid väin, mis kallim elu! - hävita väi-
mane! Suiguta unne termiliselt möllav süda, mis noor!
Sulu silmad! - Surnuta kainenat ilmale surbus mitte pü-
siva mäenoo! - Lõpp! -

Isamaa, Sind tervitab see pöög, kes iihet hoisatas...

Ja sina, mu Hinge-Genius, elu on sulle - õnn
 hõialitsel teel! Abaitse noorusilmapiilke, kuis nad tõsiseks on!
 Noorus, sind territab värisev elu... paun... rahu...
 kõigi aadete lõpp! -

Püüstja on territuskõne-isa maale. Ja verised pisa-
 roid nooruse palgeilt. - „Soatuse juht“ - kshutav kuju.

Tõendusid mu lihased, kuis ja itmas: „Häbene“!

Elu mitte... Lubu ideest! Tõmate piad Sa...

Uuata ta pisaraid...“ kuju vadas... Olujume tõusis
 nõnnu.

Ja, Sa pisaraid, mu elu - tärn nite! Tõnu sulle
 neitslin süda, kus andsid olevusele elu!!! -

Abuusat, uragi tarvaste uused, võtke vastu pisarate pal-
 me! Lubage elada ainsult ishele! Lubage arsonida tema mõt-
 keid ja lootsi võidupärjaga, mida unustab värisev noorus! -

Soatus, ära tõsta unelmasest kujuasid, mis iürikesed, nõ-
 dunivad. Tema ässi on igariku marmor, - äss on palus:
 kuju - näel tõsise ja ilmatormest püinat' elu. - Sellele tahan da-
 da. Sellele tahan pühendada elu, mis andnud kuju võitluskes
 olevusele.

Kuu, põieka jutühed, võtke marmor ja püstitage kohale sam-
 ma sinna, kus bas tõde! -

Turm, Sa suudle ms marmorit; joonista pääle talle sõnad:
 „Sina pühem see armastus elus!“ See koht on süs püstitatud

püha on armastus - tõdede rüü. -

Rändaja, kui vainselt sääl sammud, võta pühaole maha,
 palusta pühalinult kohal... loe marmorilt sinad. - Siis pal. ka,
 tulsta meele, kas aled sa kellegil pürustanud aateid; kas aled
 eluteel valgustanud vaateid, või häritanud nooruslist elu, ...
 mustasid tallanud noorust, mis püha ja ilus!

Põlvita, ohverda pisar ja möödu! See pain on püha
 - pühadus-tõde, mida rüüta ei tohi! -

Abu Hlinge-Kuninganna, kui jõuab jõulur üö,
 süüta süümal seal põlema - mälestusohver!

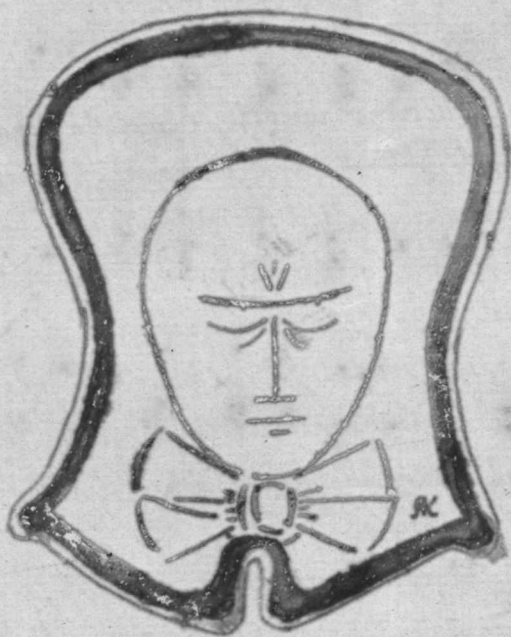
Lüüb lakkama karvadil elu, siis mu Hlinge-Genius,
 kui möödud säält, tulsta püüksu püstitud marmoriet lu-
 gedes meele, et suudlus on püha, tas peab elama tõde!

Las' loxnab veel kord elu, las' ilid elutuli, las'
 elab noorusling! -

Keui torm, püike ei kau ega noorusi Eke ei vasta
 elutunsumiseta, siis pühanad nällevad värisemal häälol:
 „Albäls-tus kuuval on püha - ta tõde on!” -

19. II. 23.

E. Süss.

Rahu...!

K. Sass.

Rahu veel igatsub vaarim
Ohk inimlist viigust ja õnnet
"Rahu" -ta hingel on aiini
ja pühkam on siinuis-kõne:-
Tõina, kui hävines kõik:
ja hävines armastus ... elu. -
Saudus on raske ja võim
Kui purunen lootuste idu!

Mõine sõjamõlestused

H. Sars. järg 5.

R

uhja alevi aclusõne rongilt. Perustatud majad, uueli-
dest lulesküntud põllud ning tükides hõõguvad ja veres
suitsivad ahurivad andsid tunnust sõjajärgsema lähedusest.

Igast silmapaistvust oli näha, et sunniti mingisugune aatletöö on tehtud,
ent see on nõudnud ohvrit nooruselt - elult: lumel on veri!

Üks liikusime Kantiini mäisa. Sääl asus 6ma jalaväe polgu-
sa. Vaentlane lahunud kohalt mine lumi eest, mahajättes lumel külm-
nud korjusid, kelle tardunud silmad meid valavärinav teritasid.

Hommikul asusime ustünile.

Kõne jõudis lõunase kullaga kohale: hää, see supp, maitses kül-
manud kõrgetele! - Ar. ime seppa, paar isimest said supi rahulikult kätte.
Sis jooksid k. bused... ja: pääkohal lõhes vaentase šrapnell. See oli
tõeline teine... isemid kõrgesõjast meile vaentaselt. Æ. Tõni tulemast, šraudid...
-hüüdsid olli... jõe vaentaselt soadeteid vinguvad kuulid. Ka veebruar
päine naeratas imitavalt pilgu meile üle. -

Haarasime padrunad ja püssid ning jätsime ahelisse. Üreda rea-
na liikusime edasi. Imelik oli meil - noored vaadeldasid vägev sõjamehi, kes hoo-
limata ümbritsevast vahingumõllust, liikusid üksteiselt edasi. Ollis aga
kummardasime iga ligidallendava kuuli vingumisel maha.

Istärans sõjajärgisena paistis lüta. Rehe*, kes mitu sammu ahelisse
es liikus, ent ei pannud tähele sääskena ümbritsevat... Šrapnell
nest viskus ta sineli lõhki, "Pagan, lõhki rüüde ära!" mugas ta enesele ja ja-
gas rõõm. Haarasime tuuloriskilt, kuhu vaentane oma kuuli pilduid oli

* comp. ülemalabi, kes edaspidi jukunangelasina üinib.

ülesöödnud. Tähtsime viimast „lõusu“ võtta. Mõlka-äärus oli minu ulpest.
 Sunasid võtsid
 selle oma alla.
 Üks varasemest
 nõmburdas sääält.
 Tä taotas end
 püüsi rajale - oli
 haavatud. Lume-
 le jäid verised
 jäljed. - Isamaa
 v. dušile pühen-
 datud veri ja-
 noorus! -

„Erinor seei sur-
 ma! Ma olen
 haavatud, aida-
 ne mind, vennad.
 Hüüdis ta ning
 ta hääles kuuldes
 palve. Aritas-
 meteda. Lünkusi

jaäärus. Tä hoidis suulixaid, mis kuulirebitud august välja lohisissid,
 käega kinni. „Vennad, ma suren... tervitage kodumaad - ütlege mu
 vennale, et ta mu surrukoha koju viib - suujim pühnepaik kodumuld!
 Tervitab ta mu mõrsjat... ja -“ surija hääle vaibus. Paluv pilk

me usmängi
 teed edasi. Vät-
 jal lamasid
 hobuste kered,
 haavatud leid-
 sid nende var-
 jes aset. Jõud-
 sime metsa. -

„Vennad ta-
 gasi!“ hüüdis
 Rehe. Kanasi-
 me lünkuma.
 Jõudsimet-
 sa ääre tagasi-
 -lagidale.

Jähmat-sime!
 meid oli seitse
 meest, ka hoid-
 sas püürles o-
 mas veres väl-

tema silmist äratas meis kaastundmust.

Otsisime ta uenda, kuid ei leidnud. Ta oli ühes tüstega kadunud. Huhu! - Ei teadnud keegi meist.

Fusside najal kandisime haavatut - taganesime. Kahest kuulipildujast juhiti meile tuli pääle. Ei tabanud meid kuulid. Kaks nosta käisime ära.

Leidsime omad. Nad olid voolase ülivõimu all enne meid omalt seisust lahkunud.

Võimane päinuse küü suudles veel surijate ja surinate tardedurust kuuli, siis vajus ta. Temaga ühes kustus mitmeigi parema isamaa poja eluviinab. Väid nende värisivad palvehäälid ja tervitusõhned uinunaitt kuulilt: „Tervitage noorlumaad, smarsiid, tervitage neid!.. Jatkage palvaramat väätlust i naa ja rahva vabaduse eest! - -

Jumalaga - - - päine!

Jumalaga kallim, kes mulle kättesaamatus jääd!

Jumalaga elu, mis kallis, seid millest riisimuga lahkuu. Jumala vabadus on püha...!!

(järgneb.)

Toimetusele tulnud kirjad.

Eesti muuseumi
ühing Tallinnas

V. A.

22. jaanuaril 1923 a.

Nr. 670

» Rändaja toimetusele

Põltsamaal

Käesolevaga avaldab Tallinnas
Eesti Muuseumi juhatuse Teile kõige
gavamat tänu Teie kirjja saatmise eest
1922a. 2-es esemp. ja palus üht lasi ka
edalval 1923 aastal muuseumi Teile ajakirja
saatmisega 2-es eksemplaaris lahkesti teatada.
Ajakirjad kuuluvad muuseumi juu-
res asuva arhiivi ajakirjade kogu juure.
Palne täistmisi. Laotes.

Juhatusi nimel: (allkiri).

Kirjastas teised:

Joh. Teras: „ „ „ 12. 11. 23 - edespidi.

H. Veto: „ Kirjade telesa. „ - „

Alue: „ ybotle " Hilja simeantud - edespidi.

Põltsamaal:
1. märts 1923a.

Vastutav toimetaja: Ed. Arin

Yaanopjad: Kooste Lühinguel, Honae ja jama

